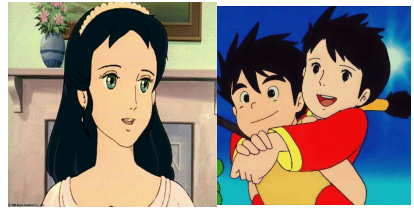

مندالانى

بائىك

مانگانە يەكى مندالانە - تايبەت بۇ مندالانى (بالەكايەتى) دەردە چىتت. ژمارە (۲) تە مموز - ۲۰۰۸

﴿ بە ناوى ستافى نووسىن نۇر سوباسى دەستپىشخە رېبىكە مائېر ۋە ھەفتە نامى - زارى كرمانجى - دىكرىن ۋە ھىواى سەركە وتتيان بۇ دەخايرىن ﴾
(مندالانى بائەك): ھەنگاويكە بۇ گەشە پىيدانى بە ھەرە ۋە تواناكانى مندالانى دەقەرى (بالەكايەتى) ۋە ھىواخاۋە لە ئايىندە دا بە ھول ۋە كۆششى خەمخۇرانى بوارى مندالان بېتتە گۆقارىكى پەنگاۋرەنگ.

پشوى ھاوين

مندالان ۋە قوتابيانى خۆشەويست، ئىستا ۋەرزى ھاوينە ۋە كاتى پشوى قوتابخانە يە، بۇيە پىويستە پەچاۋى ئەمانە بىكەن ۋە ئاگاداريان بن:
- ھەول دەن كات بە فيرۆ نە دەن ۋە كاتە كانتان دابەش بىكەن بۇ خويىندە ھەي كىتېب ۋە گۆقارى بە سوود، ھەر ھە بە شدارىكردن لە خولەكانى فيرېبونى كۆمپىوتەر ۋە نىگار كىشان ۋە مۇسقىقا ۋە مەلەۋانى ۋە ۋەرزىشەكانى تر.
- لە ھاويندا مۇرقۇ زياتر پىويستى بە ئاۋ دەبىت، پىويستە ئەۋە بزىان كە ئاۋ سەرچاۋەى ژيانە ۋە بەخشىكە لە بەخششەكانى خاۋى گەرە، بۇيە ئەركى سەرشانى ھەمووانە ئاۋ بە فيرۆ نە دەن ۋە دەستى پىۋەبگرن.
- لەم ۋەرزە دا زۆر بەتان چ بۇ كشتوكال كىردن بىت چ بۇ گەشتوگوزار ۋە سەردان كىردن بىت، دەپۇنە كىلگە ۋە گوندە كانتان، بۇيە دەبىت ئاگادار بن لەۋ ناۋچانەى مەترسى مېن ۋە لوغميان لىدە كرېت نىزىك نەبەۋە ۋە خۇتان لەۋ شوپىنەنە بە دور بگرن، بە ھىواى ساغ ۋە سەلامەتتەن.

ئىمەيل: muhamada4@yahoo.com
مۇبايل: ۴۲۴۲۷۴۱
تىراژ: (۵۰۰) دانە
نرخ: (۲۵۰) دىنار
چاپخانىھ: ماردىن

مندالانى نازىزى بائەكايەتى:
- بە ناردنى (بابەت، چىرۆك، ھۆنراۋە، نىگار) بە شدارى لە بلاۋكراۋە كە تاندا بىكەن.
- بە بىرۋا ۋە سەرنجتان بلاۋكراۋە كە تان بەرەۋ پىششەۋە بىبەن.

دەستەى نووسىن:
مەھمەد مېرگەيى
كەرىم مەھمەد مېن
مەھمەد مەۋلا

ئىنتەرنېت چىيە؟

نا / محەممەد مېرگەيى

منداۋانى خۇشەويست، ئىنتەرنېت برىتتېيە لە ملىۋنەھا ئامپىرى كۆمپىوتەر كە لە جىھاندا بە يەكەو بەسترون، ھەندىكىيان كۆمپىوتەرى كەسان و خەلكن، ھەندىكى دىكەيان كۆمپىوتەرى گەورەن و ھى زانكو و دەزگا و پىكخراو و حكومەتەكانن، ھەموويان بە يەكەو بەسترون تاكو پىكەو (تۆرى ئىنتەرنېت) پىكەيىن.

ئەم تۆرە مولكى ھەموو جىھانە بە گىشتى، ھەر كەسىك كەوا ئامپىرى كۆمپىوتەرى ھەبىت و پىوھى بەستراپىت و

ناونىشانىكى بۇ دانراپىت، ئەوا دەبىتە ھاوبەش تىيدا. ھەر كەسىك دەتوانىت لە ئىنتەرنېتدا بە دواى ئەو زانىارىيانەدا بگەپىت كە ئارەزوى لىدەكات و پىويستى پىيەتى.

دەتوانىن لە زۆر بواردا سوود لە ئىنتەرنېت وەربىگىن، بۇ نمونە وەكو:

– پۆستى ئەلىكترۆنى (ئىمەيل)، واتە: ناردن و وەرگرتنى نامەكان بە وىنەو.

– گەپان و بەدەستەيىنانى ھەر زانىارىيەك لە جۆرەھا بەش و بواردا.

– گىفتوگۆگردن و بىرورا گۆرىنەو (بە دەنگ و وىنە) لەگەل ھەر كەسىك لە جىھاندا كە بە تۆرەكەو بەستراپىت.

چىرۆك:

M. Mergaye 2022

گول بروين

ن / كەرىم جەمەدەمىن مېرگەيى

من ناوم (شەوگارە)، لە پۆلى يەكەمى بنەپەتىم و فىرخوازىكى چالاک و زىرەكم، لەم ماوہەدا لەگەل ئەندامانى خىزانەكەمان چووينە سەردانى مالى ناسياوئىكمان، دواى پشودان و شەربەت خواردنەو، لەگەل كچە بچكۆلەى مالە ناسياوہكەمان چووينە ناو باخچەى مالەكەيان و دەستمان كرد بە يارى كردن، بەپاستى باخەكەيان زۆر جوان بوو، بە گول چواردەور درابوو، لەناو باخەكەدا گولك سەرنجى پاكىشام، بۆيە دەستم بۆى درىژ كرد تاكو بىقرتتېنم، بەلام گولە جوانەكە ھاتە ئاخاوتن و لىم پاراپەو كە نەيقرتتېنم، پىي گوتم بۆچى دەمقرتتېنيت؟ تۆ نازانىت كە بە قرتاندنى من تەنيا ھەر خۆت و بۆ ماوہەيەكى زۆر كەم سوود لە بۆن و جوانىم وەردەگىت؟

منىش گوتم: ئەى گول بۆ ئەو نىيە بىقرتتېن و بۆنى بكەين و ھەلىبگىن؟

گوتى: نەخىر وانىيە گەر تۆ و خەلكى تر لە باخ و پاركەكان گول نەوهرىنن و نەقرتتېن، ئەوا مال و ولاتمان پىر دەبىت لە بۆن و جوانى و سوودىشى بۆ ھەمووان دەبىت نەك بۆ تاكە كەسىك. بەپاستى قسەى گولە جوانەكە راست بوو، بۆيە برىارمدا تا لە ژيان دابم ھىچ گولك نەقرتتېنم، جا ھاوپى خۇشەويستەكانم ئىوھش و رىابن لە ھىچ شوئىنك چ باخى گىشتى بىت چ باخى مالان بىت، گول نەقرتتېن، بەلكو ھەمىشە گول بروين تاكو ولاتمان جوان بىت.

مێرووله بچکۆله که

و/خوناو محهمهد مهولود

پۆڤتیکیان ههوا ساف و ئاسمان بێگهره بوو، خۆر له دوورهوه ههلات تاكو تيشكى زېړینی بخاته سهershاری مێروولهکان، پۆڤتیکى نوێ بوو. مێرووله گهوره که زو له خه و پابوو، به چاپووکى و وریایى له جیگه کهى هاته دهر، به لام مێرووله بچکۆله که به ته مبه لیه وه گوتی: ئه رێ ئه وه بو کوی دهر پۆن؟ مێرووله یه که وه لامیدایه وه: ئیمه به ره و کارکردن دهر پۆین. مێرووله بچکۆله که به سه رسورمانه وه گوتی: به م به یانییه زوه به ره و کارکردن دهر پۆن؟! مێرووله گهوره که یان به هاواریکه وه گوتی: به لئ ئیستا کاتی کار کردنه. خیرابه له گه لمان وه ره کاربکه یین و خواردن کۆبکه یینه وه. مێرووله بچکۆله وه لامیدایه وه: نه خیر .. من ده چم که میك یاری ده که م.

مێرووله بچکۆله پۆیشت و له پێگادا پارچه شه کریکی گه وه رى دیته وه و لئى خوارد تا تیر بوو. گه رچی شه که ره که هیشتا پارچه یه کی گه وه رى لئى مابوو، به لام ئه و فرییدا و له دلئى خۆیدا گوتی: هه ر کاتیك بمه ویت زه وى هه مووی پره له خواردن. بوچی بو پاشه که وت کردنی خواردن کاربکه م و خۆم ماندوو بکه م. مێرووله بچکۆله بیری کرده وه که دواى خواردنه که ی که میك یاری بکات و ته ماشایه کی ده ور به ره که ی کرد و کۆمه لئى ههنگى دیت که له سه ر گوله کان بوون. لئیان نزیک بووه و به دهنگیکى بهرز گوتی: ئه ی ههنگه کان ناتانه ویت که میك یاری بکه یین؟ ههنگه گه وه که ته ماشایه کی مێرووله بچکۆله که ی کرد و گوتی: ئه ی مێرووله برۆ، ئیستا کاتی یاری نییه و کاتی کارکردنه. مێرووله بچکۆله ش گوتی: باشه من کاتم هه یه یاری بکه م، دهر پۆم و به دواى هاوړپئى دیکه دا ده گه رپم یارییان له گه لدا بکه م. مێرووله که هه ندئى په پووله ی رهنگا ورهنگى دیت و لئیان نزیک بووه و گوتی: ئه ی په پووله کان ناتانه ویت که میك یاری بکه یین.

په پووله یه که گوئیستی قسه کانى مێرووله بچکۆله که بوو و گوتی: ئیستا کاتی یاری کردن نییه، کاتی کارکردنه.

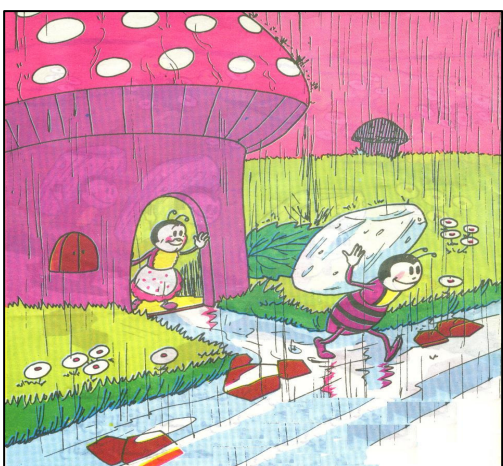
میرووله که گوتی: باشه به تهنیا یاری ده که م. میرووله بچکۆله به تهنیا رۆیشت و ته ماشایه کی ده و روبه ری خوی کرد، دیتی میرووله گه وره که ده گه رپته وه ماله که ی و دهنکه برنجیکی پییه و خوشحاله. میرووله بچکۆله پیکه نی و به گالته وه گوتی: ئەم هه موو ماندوو بوونه ی بۆچییه؟ واز له دهنکه برنجه کان بهینن و با بچین یاری بکهین.

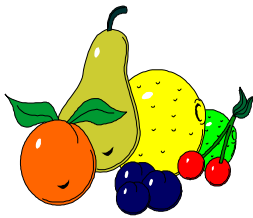

میرووله گه وره که گوتی: واز له مه بهینه و با برۆینه ماله وه. پاش که میکی دی باران ده باریت، کاتی یاریکردن نییه. میرووله بچکۆله له دوای میرووله گه وره رۆیشت و ئه ویش چوه ماله که ی و ده رگا که ی داخست. دوای که میک بارانیکی به خوڤ باری و کاتیکی زۆر به رده وام بوو. میرووله بچکۆله ههستی به برسیه تیییه کی زۆر کرد. له ماله که ی گه را به دوای پارچه شه کریکی بچوک یا دهنکه برنجیک، به لام هیچی دهست نه که وت. له ماله وه هاته ده ره وه و له ده رگای مالی دراوسیکه ی دا، داوای دهنکه برنجیکی بچوکی کرد. میرووله ی دراوسیکه ی پیی گوت: بچکۆله که م داوای لیبوردن ده که م، ته نها ئه وه نده م هه یه که به شی خۆم و خیزانه که م بکات، چونکه باران ده باریت و له وانه یه زۆریش بخایه نیت. میرووله بچکۆله گشت دراوسییه کانی گه را و داوای لیکردن، به لام بیسوود بوو. برسیه تیشی هه ر زیاد ی ده کرد. ته نیا

ده رگای مالیک مایه وه و له وه ده رگاشی دا. میرووله یه کی پیر وه لامیدایه وه: چیت ده ویت؟ ئه ویش گوتی: خه ریکه له برسان ده مر م، شتیکت نییه بیخۆم؟ میرووله پیره که گوتی: قه یناکه دهنکه برنجیکی ته واوت پیی ده ده م، به مه رجیک بۆ ماوه ی مانگیک کارم له گه لدا بکه ییت. میرووله بچکۆله که گوتی: من به هه موو شتیک رازیم. خۆر به دیار که وت و زه وی وشک بۆوه. دیسان جاریکی دی میرووله گه وره که بۆ کارکردن هاته ده ره وه. میرووله بچکۆله ش له گه لیدا هاته ده ره وه و به خوی گوت: ده بییت من دوو ئه وه نده کار بکه م. جاریک بۆ خۆم و جاریکیش بۆ میرووله پیره که. خۆزگه منیش هه ر له سه ره تا وه له گه ل میرووله کانی دیکه کارم ده کرد. ئیستا ئه وه نده ماندوو نه ده بووم.

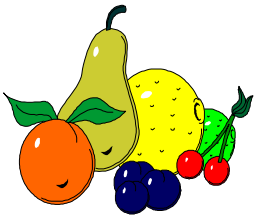

میوه

کازم کویی

هاوینان میوه زوره
 خوځ و شوتی و گندوره
 ههرمی و ههنجیر و تری
 خوځشه و به لیوان ده خوری
 قه یسی و هه لوزه و هه نار
 ناسکه ته روژی و خه یار
 تیکرا ترش و شیرین
 خوځ و پر قیتامین
 میوه پیویسته بو له ش
 تا جوان بی وهک گولی گه ش

توپانی

یاری توپانی خوځشه
 دلّم بوی به په روځه
 وهرن گوره پان چوله
 دهی بینن نه م فته بوله
 با یاری کهین پیکه وه
 له شمان بگه شیتته وه
 نازاری یه کتر نه دهین
 وهک برا یاری بکهین

سه رچاوه: نه وه کانی چریکه ی دواپوژ

جوانی گهردوون

دایکی به هره

سه یرکه نه م جیهانه
 چه ند ریکوپیک و جوانه
 روژ و مانگ و نه ستیره
 له ژور زهوی و له ژیرا
 به پیی یاسا ده جولین
 له خولگه دا ده خولین
 له گهردوون هه لواسراون
 به یاسا به ستراون
 به لین بی له نیستاوه
 په یوه ست بم به یاساوه
 لانداهم هیچ له یاسا
 روژ و نه ستیره ناسا
 تا پیشکه وم له ژیان
 نه بم ویل و سه رگهردان

سه رچاوه: راستی و یاسا

به سه رهاتی جوتیاریکی دلسۆز

و. به دستکارییه وه:

محمد مهدي عهوانلا میرگهیی

پۆژێك له پۆژان، له ناو دارستانیکی چری ناوچهیهکی شاخاویدا، هه ندیك راوچی راوه دووی گورگیکیان ده کرد بۆ ئه وهی بیگرن، گورگه که له ترسان خۆی خزانده نیو مائی یه کیک له جوتیارهکانی ناو کێلگه یه کی دارستانه که.

گورگه که به پارانه وه گوتی: مامه ی جوتیار فریامکه وه، ئه وه راوچییه کان ده یانه ویته راوم بکه ن و بمکوژن، تکایه خۆم له کوی حه شاریده م؟

مامه ی جوتیار گوتی: به خوا هیچ شک نابم ته نیا ئه و توره که یه نه بیته، ئه گه ر حه ز ده که ی پڕۆ ناو توره که که تا کو راوچییه کان ده پۆن، گورگه که ش چوو ه ناو تورکه که و بیده نگ بوو تا کو راوچییه کان تیپه رین، پاشان گورگه که که زانی مه ترسی له سه ر نه ما داوای له مامه ی جوتیار کرد سه ری توره که که ی

بۆ بکاته وه و بیته ده ره وه، مامه ی جوتیاریش سه ری توره که که ی کرده وه و گورگه که ها ته ده ره وه.

له داوی ئه وه گورگه که په لاماری مامه ی جوتیاری دا و گوتی زۆرم برسییه و ناچارم ده بیته بته کم به ژه میکی خۆم و بتخۆم، مامه ی جوتیاریش گوتی: ئای که گورگیکی سپله و بی ئه مه کی، من تۆم له و مه ترسییه رزگار کرد و ئیستاش ده ته ویته بمخۆیت؟!!!! گورگه که گوتی ناچارم مامه ی جوتیار زۆرم برسییه ده بی هه ر بتخۆم.

مامه ی جوتیار گوتی: باشه گورگه بۆر من رازیم بمخۆیت، به لام به مه رجیک من پیشنیاریکم هه یه.

گورگه که گوتی: پیشنیاره که ت چییه؟

مامه ی جوتیار گوتی: با برۆینه ناو دارستان کی یه که م که س تووشمان بوو کیشه که ی له لا باس ده که یین و

ده یکه یین به ناو بیژیوان له نیوانماندا، ئه گه ر گوتی: تۆ له سه ره قی ئه وا بمخۆ، به لام ئه گه ر من له سه ره ق بووم، ئه وا ده بیته وازم لیبنیت، گورگه که گوتی: رازیم. هه ردووکیان رۆیشتن له ریگه دا یه که م که س تووشی بوون پیره سه گیکی په ککه وته بوو، چوو نه لای و پووداوه که یان بۆ گێرایه وه، سه گه که یه که سه ر گوتی: وه لا هه قی گورگه که یه جوتیاره که بخوات، به لام جوتیاره که گوتی ناخر من ئه وم له راوچییه کان رزگار کردوه، چۆن هه قیه تی بمخوات؟ سه گه که

گوتی: چونکه من کاتی خۆی لای مرۆقیك تا کو توانام هه بوو ریزی ده گرتم و خواردنی

باشی ده دامی، له به رامبه ر ئه مه شدا من پاسه وانی مه ر و مالاتی ئه وم ده کرد، به لام که پیر بووم

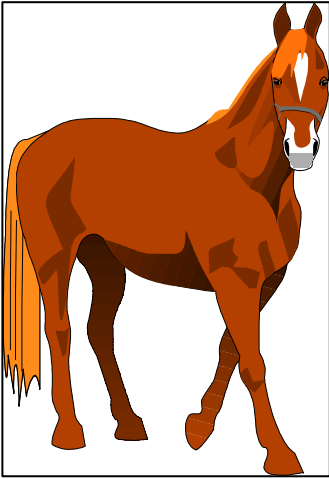
ده ری کردم، ئه وه تا ئیستا من لی ره که وتووم که س پام ناگریته.

گورگه که گوتی: که واته مام جوتیار ئاماده به با بتخوم

مامه ی جوتیار گوتی: بو نه چین له یه کیکی تر بپرسین؟

گورگه که گوتی: باشه پازیم.

دیسانه وه رۆیشتن تا کو گه یشتنه پیره ئه سپیکی به سالآچوو، رووداوه که یان

بو گپرایه وه و کردیان به ناوبژیوان تا بزائن کامیان له سه ره هه قه؟

ئه سه په که ش گوتی: مامه ی جوتیار مافی گورگه که یه تو بخوات!

جوتیاره که گوتی: باشه چوون؟

ئه سه په که گوتی: چونکه منیش کاتی خوی تا کو به هیژ و توانا بووم هینده م

یارمه تی خاوه نه که ی خوم ده دا، هه موو کاروباره کانم بو پاده په پانده، به لام

کاتی که پیر بووم ده ری کردم، وا ئیستا خه ریکه له برسان ده مر م که س خوی لی م ناکات به خاوه ن .

گورگه که گوتی: ده ی که واته مامه ی جوتیار ئیستا دلنیا بووی که من له سه ره هه قم و ده بیته بتخوم؟

مامه ی جوتیار به ناچاری گوتی: به لی به لام هه زده که م له که سیکی تریش بپرسین ئه و کات ئه گه ر

ئه ویش هه ر گوتی تو له سه ره هه قی مافی ته واوی خو ته بمخویت؟

گورگه که دیسان گوتی: باشه ئه مجاره شیان مؤله تته ده ده می بزائن کاممان له سه ره هه قین؟

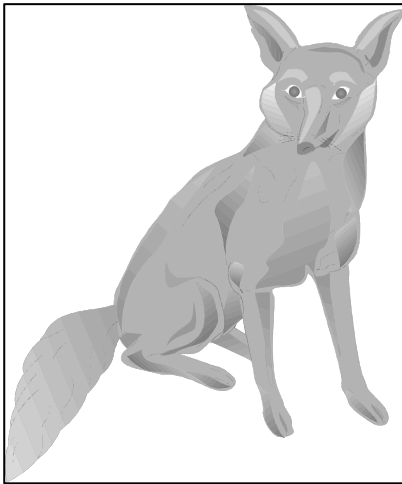
دیسانه وه رۆیشتن تا کو گه یشتنه لای رپویه ک و بینیان زور به قیت و قوژی له به رده م ماله که ی دانیشتوه،

ئه وانیش سلایوان لی کرد و یه کسه ر جوتیاره که گوتی: ئه ری رپوی گیان به ئه ر ک نه بیته ده کریت

M. Mergaye 2022

پرسیاریکت لی که یین؟

رپوی گوتی: به لی فه رموو.

مامه ی جوتیار گوتی: رپوی گیان ئه و گورگه ی که ده بینیت له

ترسی چه ند راوچییه ک خوی خزانه مالی من و منیش خسته ناو

ئه و توره که یه تا کو راوچییه کان تیپه رین و رپویه که ش له مردن

رزگاری بوو، ئیستاش دوا ی ئه وه ی من له توره که که ده رم هیئا،

ده یه ویته بمخوات جا ئایه ئه وه راسته؟

رپوی سه ریکی با دا و گوتی: من با وه پنا که م گورگه که چوو بیته ناو

ئه م توره که یه و چوون جیگه ی بو ته وه؟

گورگه بو ر گوتی: به خوا راسته من چوومه ناو ئه م توره که یه، ئه گه ر

هه ر با وه ریش ناکه ییت، ئه وا له به ر چاوی تو ده چه وه ناوی؟

رپوی گوتی: ده ی مامه ی جوتیار سه ری توره که که بکه وه با بزائن گورگه چوون ده چیته ناوی؟

گورگه چووه ناو توره که که و رپویش چاویکی له مامه جوتیار داخست و یه کسه ر جوتیاره که ش سه ری

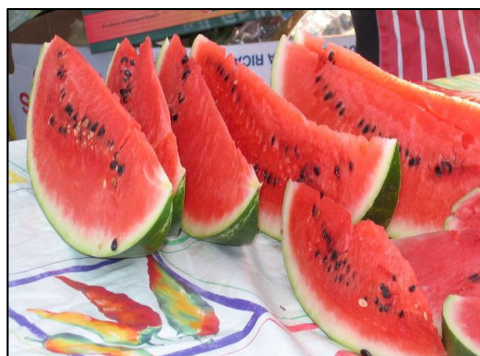
توره که که ی توند داخسته وه، نه یه یشت جار یکی تر گورگه که بیته وه ده ری په لاماری بدات، هه روه ها

مامه ی جوتیار زور سوپاسی مام رپویشی کرد.

شوتى

۸

مندالان شوتى ميوه يه كى هاوينه يه و له زوربه ي ولاتاندا هه يه، مرؤقى تينو و برسى تيڤده كات، شوتى (شفتى) فينككهره وه يه و يارمه تى مرؤف دهدات بؤ زالبوون به سهر ناخوشيه كانى گهرما و ئاره قه دهردانى له ش.

چه ندين جؤرى هه يه له وانه: شوتى سهوز و زهرد و شوتى هيلدار و خهت خهت. شوتى زؤر دهوله مهنده به فيتامينات و خويى كانزايى سودبه خش بؤ له شى مرؤف، ههروه ها پيخوشكهره بؤ ميزكردن و يارمه تى وردكردن و

فريدانى بهرد و پملى ناو گورچيله كان دهدات، شوتى هيوركهره وه يه و چالاكيى به خشه بؤ ئهركه كانى جهرگ و چه ندين سوودى ترى هه يه بؤ له شى مرؤف، بؤيه خهلك به تاييه تى له وه رزى هاويندا پرووى تيڤده كهن.

جيهانى نيگار و رهننگه كان

مندالانى خوشه ويست نهم نيگار رهنگ بكن:

M. Mergaye 2022

ناوى چه ندگونديكى

باله كايه تى:

- گرتك
- پوست
- پيرنؤمه ر
- سر يشمه
- گه زنه
- بيشه
- دؤلبايس
- چؤمبا ئوك
- شيركاوه
- گويزان
- داروسه لام

